

Kentsel Ayrışmanın Bir Aracı Olarak Güvenlik ve Yeni Güvenlik Algısı

Security As An Instrument of Urban Segregation And The New Perception of Security

ÖZET

Küreselleşme ve yeni liberal ekonomi, refah devleti döneminden radikal bir kopuşu temsil etmektedir. Bu kırılma ile kentsel mekândaki güvenlik mekanizmaları, aktörleri ve algıları değişmiştir. Yeni süreçte bireysel güvenlik talebi artmıştır. Kurumlar ve bireyler büyük ölçekte özel güvenlik hizmeti satın almaya ve kullanmaya başlamıştır. Ayrıca kentin güvenliği yeni teknik ve mekanizmalarla sağlanmaya başlanmıştır. Küresel-neoliberal dönemde toplumsal kesimler arasındaki eşitsizlikler ve güvensizlikler de artmıştır. Toplumsal güvensizlik arttıkça, kamusal alandaki güvenlik arayışı da yeni güvenlik paradigmasına paralel olarak değişmiştir. Bu makale, değişen güvenlik paradigması ile toplumsal eşitsizlikler ve tabakalaşma arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Kentsel ayrışmanın güvenlik temelli bölünmesi kent içinde izlenebilmektedir. Farklılaşan güvenlik algısı ve beklentileri kent sakinleri arasındaki ilişkiler üzerinde etkilidir. Bu etki kentsel eşitsizliklere paralel olarak kamusal alan ve kentsel coğrafyanın yeniden biçimlenmesine ve tanımlanmasına neden olur. Kentin içindeki daha varlıklı kesimler kapanma eğilimi ile kentten yalıtılmış alanlarda yaşamayı tercih ederken kent ve toplum bir anlamda toplumsal bir parçalanma yaşamaktadır. Güvenlik odaklı yaklaşım ve beklentiler kentin bazı bölgeleri ve bu bölgelerde ikamet eden nüfus için yeni imaj ve değerlerin yaratılmasına da neden olmuştur. Şehir karşıtı söylem yaygınca kullanılarak, özellikle şehir merkezinin tehlikeli olduğu söylemi gün geçtikçe gündelik hayat içinde yaygınlaşırken kent ideali çözülmektedir. Bu çalışma küreselleşme döneminde güvenlik arayışının kentsel eşitsizlikler bağlamında nasıl ortaya çıktığını ve kentsel mekan üzerindeki etkisini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Mekân, Güvenlik ve Eşitsizlikler

ABSTRACT

Globalisation and the new liberal economy represent a radical break with the welfare state era. In the new process, individual demand for security has increased. The security of the city has begun to be provided with new techniques and mechanisms. In the global-neoliberal period, inequalities and precariousness between social segments have also increased. As social insecurity has increased, the search for security in the public sphere has changed in parallel with the new security paradigm. This article analyses the relationship between the changing security paradigm and social inequalities and stratification. Differences in security perceptions and expectations have an impact on relations between urban dwellers. In parallel with urban inequalities, this effect leads to the reshaping and redefinition of public space and urban geography. While the more affluent segments of the city prefer to live in areas that are isolated from the city and tend to close in, the city and society are experiencing a kind of social fragmentation. Security-oriented approaches and expectations have also led to the creation of new images and values for some parts of the city and the people who live in them. While the anti-city discourse is widespread, especially the discourse that the city centre is dangerous is becoming more and more common in everyday life, the urban ideal is dissolving. This study discusses how the search for security in the era of globalisation has emerged in the context of urban inequalities and its impact on urban space.

Keywords: Urban Space, Security, Inequalities

GİRİŞ

Harvey (2003, s. 13) “güvenlik kendinde bir şey olarak ele alınamayacak bir kategoridir” derken hem gündelik hem de akademik anlamda güvenliğin sosyal, tarihsel ve ekonomik bağlamda ele alınabileceğine işaret eder. Güvenlik kavramı ilk olarak eski Fransızca’da *seurte*, *seürte* kelimelerinden türetilerek kullanılmaya başlanmıştır. “Sığınak”, “sözünü tutma”, “temin etme”, “korkunun olmayışı”, “yol güvenliği” gibi anlamları kapsamaktadır. Kavram 16. yüzyıla gelindiğinde, Fransa’da, bir sosyal grubun getireceği tehlikelerden korunmuş olmak durumunu ifade etmeye başlamıştır (Bal, 2003, s. 20). Kentlerin korunması antik çağdan bu yana var olan bir olgu/ihtiyaç olsa da tehdit olarak algılanan aktör ve unsurlar ile korunma mekanizmaları yüzyıllar boyunca farklılaşmıştır. Orta çağ kenti surlar ve kalelerle korunması gereken, her an dışarıdan gelecek saldırılara karşı korunaklı bir yerdir. Saldırı ve istila tehlikesi ile sürekli yüz yüze olan orta çağ kentinde kendini koruma ve teyakkuz halinde olma esastır (Mumford, 2007). Polislik mesleğinin ortaya çıkması kentsel gelişimin tarihi ile yakından alakalıdır. Paralı orduların dışında kentsel hayatta gündelik yaşamın içinde açığa çıkan asayiş ve düzenin sağlanması ihtiyacı devletin kendi içinde istihdam edeceği paralı güvenlik görevlilerinin ve silahlı bürokrasinin oluşmasına yol açmıştır. Gece bekçiliği, zabıtalık gibi meslekler de bahsi geçen ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkmıştır (Castel, 2004).

Esra Kaya Erdoğan¹

How to Cite This Article

Kaya Erdoğan, E. (2023). “Kentsel Ayrışmanın Bir Aracı Olarak Güvenlik ve Yeni Güvenlik Algısı”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(68):3539-3547. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.72550>

Arrival: 19 July 2023

Published: 30 September 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Doktor, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

Modern dünyada ulus-devlet meşruluğunu, şiddeti tekelinde bulunduran güç olmasından alır (Bal, 2003). Bu anlamda güvenlik devlet ve yurttaş ilişkilerini oluşturan önemli bir unsurdur. Bu bağlamda toplumsal sözleşme yurttaşın devlet aygıtına şiddetin -meşru olarak- kullanma yetkisini verdiği ve buna istinaden devletin (polis-ordu gibi) kurumsal mekanizmalarla yurttaşı koruduğu bir denkleme dayanır. Kapitalizm öncesi toplumun güvenlik algısı ve beklentileri sonrasında oldukça farklıdır (Bauman, 1996). Sınıflı toplumda ise güvenlik merkez tarafından belirlenen süreç ve aktörlerle tanımlanmış oldukça stratejik bir alandır. Ulusal ve uluslararası düzlemde geçerli olan ve askeri enstrümanlarla donanmış perspektif bir yana, iç güvenlik sorunu modern kapitalist toplumla birlikte toplumsal düzenin inşa ve sistemin kendini yeniden üretme süreçlerini tanımlayan projeler ve politikalar bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır (Neocleous, 2006). Yurttaş-devlet-mülkiyet ayakları üzerine kurulu bir düzenekte, toplumsal güvenlik karşılıklı hizmet ve sorumluluk ilişkisi olarak tanımlanmıştır. Güvenliğin sağlanması için bir üst irade olarak görevlendirilen ve şiddetin kullanılması konusundaki tek meşru ehliyeti elinde bulunduran güç devlettir. Birçok kaynağa göre devletin temel tanımı ve ayırt edici yönü bu vasfından gelir (Castel, 2004; Chomsky, 2003; Bal, 2003).

Kentsel güvenliğin inşası sadece güvenlik aktörleri ve mekanizmaları ile değil farklı disiplinleştirme biçimleriyle de sağlanır. Tarihsel olarak kentlere bakıldığında özellikle toplumsal hareketlerin çok yüksek ve radikal seyrettiği dönemlerde kentler mimari ve planlama gibi alanlarda bir anlamıyla güvenlikleştirme politikalarının parçası olarak devreye girmiştir. Sınıfsal çatışmanın açıkça hissedildiği ilk sanayi işçilerinin öncelikli sorunları karşısında ortak tüketim malları ve alanları yaratmak durumunda olan modern kent kamusal alanların oluşumunu da bu dönemdeki emekçi kitlelerin talepleri ve hareketlerine borçludur. Ancak bahsi geçen hareket hali peşi sıra barikatsızlaştırma olarak adlandırılan ünlü Hausmann mimarisini yaratmıştır kent (Kurtuluş, 2007). Bu örnekler kentsel güvenliğin ya da en geniş anlamıyla güvenliğin tarihsel bağlamda “sosyal-siyasal ve mekânsal” ihtiyaçlar paralelinde değişimini ve kentsel güvenliğin sadece kolluk güçleri ya da güvenlik aygıtları üzerinden inşa olmadığını göstermektedir.

Küreselleşme dönemi ise atomizasyon ve minimize olma kavramlarına koşut olarak, merkezin yerini yerel; ulusalın yerini bölgesel/şehir; genel yerini lokal olan almıştır. Yurttaş-devlet ilişkisinde küçülen ve minimize olan devlet temel özne olduğu birçok alandan çekilerek bu alanları özel kurumlara devretmiştir. Eğitim, sağlık gibi alanlarda yaşanan bu gelişmeler, tüm güvenlik bürokrasisinin devredilmesi şeklinde olmasa da özellikle kentsel mekânda güvenliğin de yeni aktörlere devredilmesi şeklinde tezahür etmiştir (Kaya, 2008). Bu gelişme kentsel mekânda güvenliğin inşa ve işleyişini birçok açıdan etkilemiştir (Meriçli, 2007).

Küreselleşme dönemi aynı zamanda yenil liberal politikaların hayata geçerek toplumsal eşitsizlikleri derinleştirdiği, refah rejimi dönemindeki sosyal güvence ve riskler karşısındaki kolektif koruma mekanizmalarının çözüldüğü bir süreçtir. Toplumsal güvensizliğin artması sınıflar arası ilişkilerde “güvenliğin” önemli bir kavram haline gelmesine neden olmuştur. Kamunun tanımladığı ve sunduğu bir hizmet, kategorisi olan güvenlik yeni eşitsiz ilişkilerde herkesin kendisinin sorumlu olduğu (Gambetti, 2007) ve satın alınabilirliği olan bir hizmete dönüşmüştür (Aslan, 2007). Ticari ve şahsi hizmetlere dahil edilen yeni güvenlik anlayışı, sıklıkla tehlikeyle birlikte anılan kentsel alanda açıkça hissedilir ve uygulanır olmuştur. Kent merkezi sürekli denetim ve gözetime tabi tutulan sistemlerle korunmaktadır. Türkiye de dâhil olmak üzere meydana çıktığı tüm ülkelerde resmi iç kolluk güçlerinin sayısını aşan özel güvenlik görevlilerinden, elektronik sistemlere; kameralı kayıt sistemlerinden, yükselen duvarlara kadar hemen her nokta gözetim ve kontrol altında tutulmaktadır. Orta-üst orta kesimler güvenlik kaygısının merkezde olduğu bir eğilimle kentten ve kent merkezinden koparak oluşturdukları yeni yaşamsal komplekslere taşınmışlardır. Bu kesimlerin güvenlik talepleri oldukça şahsileşmiş ve yeni güvenlik anlayışı yüksek teknolojinin getirdiği imkanlarla bir prestij ve statü sembolüne dönüşmüştür. Güvenlik mekanizma ve sunumları “business’ın güvenliğini” (Bora, 2004, s. 21) temsil etmekte ve bu bağlamda şekillenmektedir. Kentsel mekânda güvenlik algısının ve politikalarının değişimiyle kent yoksullarının merkez alanlardan tasfiyesi gündeme gelmiştir. Kentsel yenileme/dönüşüm politikalarında gecekondular ağırlıklı olmak üzere kentsel yoksulluğun hâkim olduğu alanlarda güvenlik temelli bir söyleme geçilmiş, bu alanlarda ikame eden aktörler için güvenlikle ilişkilenen yeni bir imgelem inşa edilmiştir.

Bu makale kentsel güvenlik ve mekân ilişkisini, yeni liberal dönem bağlamında ele almaya çalışmaktadır. Bu nedenle, öncelikli olarak bahsedilen dönemde kentsel mekânın nasıl ve ne yönde değiştiği aktarılacaktır. Bunun ardından ise farklı sınıf ve sınıf içi katmanların yeni güvenlik arayışları ve ilişkilene biçimlerindeki “güvenlik-emniyet-korunma-ayırışma” pratikleri irdelenecektir.

Neo-liberal Dönemde Kentin Dönüşümü

Dünya kapitalizminin neoliberal yönleri, tüm ağları ve ilişki tarzlarını dönüştürerek bilinen değer ve biçimlerde önemli değişikliklere yol açmaktadır. Kentsel mekanlar bu dönüşümden etkilenmektedir. Kent kendi dinamikleri yerine dış faktörler tarafından şekillenmeye başlanmıştır. Bu dış faktörler arasında, kentin kentler arasındaki uluslararası rekabetteki konumu, ulusüstü ölçekte roller ve ilişkiler, çeşitli kurumlar ile kurduğu ilişkilerin derecesi yer alır. Yine bu dönemin mekânda yarattığı en önemli değişimlerinden biri kentsel arazi, mekansal süreçler ve

ilişkilerin ticaret, üretim ve finans gibi alanlarca şekillenmesi eğilimidir. Kent arazisinin değişim değeri ile bir yatırım aracına dönüşümü kentsel rantı kentsel ilişki ve uygulamaların merkezi haline getirmiştir.

Bu yönüyle kentin tarihsel birikiminden fiziksel koşullarına; kentsel hizmetlerden kentin tasarımına kadar kent içi öğeler dönüşmüş ve sermaye ilişkileri çerçevesinde yeniden şekillenmiştir. Kent ve kentsel unsurlar; kullanım değeriyle ölçülen birer sabit olmaktan çıkmış değişim değeri uyarınca biçimlenen birer meta haline gelmiştir (Deborah, 2007). Kullanıcılarının farklılaşan sınıf nitelikleri ve sınıf kültürü mekâna yeni bir form vermektedir. Yeni ekonomi politığın mekânsal ölçek olarak belirlediği kent, tüm dünyada benzer süreç, ilişki ve aktörlerle sözü geçen değişimi yaşamaktadır. Bu doğrultuda özellikle uluslararası kapitalist ekonomideki rolünü ve işlevini büyütme isteyen kentler bu dönemde hızlı bir rekabet içine girmişlerdir. Küresel ölçekte kusursuzca dolaşabilen sermayeyi kendisine çekebilecek kentlerin ve yerelliklerin bu minvalde oluşturulması kent yöneticileri tarafından ortaya konulan hedeflerdendir. Uluslararası yatırımı çekebilecek bir merkez olma ideali ise en kaliteli, en verimli, en ucuz ve uygun hizmet ile olanakları sağlamaktan geçmektedir (Castells, 2005; Harvey, 2006; Harvey, 2003; Ocak, 1996).

Dünya çapında benzer süreçler, etkileşimler ve ilişkilerle, yeni ekonomi politikasının mekânsal ölçek olarak belirlediği kentte, önemli bir değişim yaşanmaktadır. Uluslararası kapitalist ekonomideki rolünü ve etkisini geliştirmek isteyen kent yöneticileri ve kentler akış halindeki sermaye yatırımlarını kendisine çekebilmek amacıyla rekabet içine girmiştir. Bu bağlamda yerel unsur ve birikimler yeniden ele alınmakta, uluslararası yatırımları çekebilecek biçimde yıkılmakta ya kimi zaman yeniden inşa edilmektedir (Castells, 2005; Harvey, 2006; Harvey, 2003; Ocak, 1996).

Kentlerin sanayisizleşmesi süresi (Smith, 1997; Şen, 2005) seri üretim merkezli ekonomik modelin yerine finans, bilişim, enformasyon, hizmetler, bankacılık, sigorta v.b. sektörlerin öne çıktığı bir kent modeli ortaya çıkarmıştır. Hammadde, tarımsal ürün, imalat, endüstri ya da madencilik gibi kitlesel üretime dayanan alanların yerine; inşaat ve turizm, medya ve halkla ilişkiler, bankacılık ve finansal hizmetler, ulaşım ve iletişim, sigorta ve güvenlik, arsa ve emlak, bilişim ve veri servisleri, reklam ve araştırma vb. sektörler bu minvalde gelişmiştir. Kent merkezi bir yandan hâkim hale gelen bu sektörlerin etkisiyle yeniden biçimlenirken diğer taraftan tüketim eksenli ilişkiler kentsel ilişkilerin içeriklerini yönlendirmektedir (Castells, 2005; Harvey, 2006). Sanayileşme döneminde kent dışına çıkan fabrikalar gibi hizmet ve tüketim ekonomisi de yerleşme/yatırım alanı olarak ağırlıklı biçimde kent merkezini tercih etmektedir. Bu gelişmeler kentlerin silüetinin değişimine neden olan bir süreci doğurmuştur (Öktem, 2005; Akay, 2001). Küresel hareketliliği yüksek hizmetler sektörünün ulusal coğrafyalara yerleşmesi için kent merkezine yönelik yeni müdahale ve yatırımlar gerçekleştirilmiştir.

Sermaye ve yatırımların kente çekimine yönelik rekabet kentte dönüşüm ve yapılandırma faaliyetlerini arttırmıştır. Yabancı yatırımcılar, firmalar ve turistler gibi aktörler cephesinde bir cazibe merkezi olmak adına yeni formlar geliştirilmiştir (Urry, 1999). Bu durum kentlerin altyapı, kültür sanat, yerel ev tarihsel birikim, ekolojik nitelikler, konut gibi birçok niteliğinin pazarın ihtiyaçlarına göre yeniden kurulması anlamına gelmiştir (Öktem, 2005). Kentin fiziksel mekânında olduğu gibi, sembolleri, kültürel-sosyal birikimi ve yönetsel kadro/paradigması somut düzeyde farklılaşmıştır. Kentte bir yandan ekonomik yaşam ve öncelikler değişirken bu değişim mekânsal ve sosyal değişimleri tetikleyecek şekilde tecrübe edilmiştir. (Şen, 2005).

Kentin görünümünün değişimi sunum merkezli yaklaşımın hâkim olması anlamına gelmektedir. Kentsel öğeler birer imaj olarak satın alınan ya da pazarlar haline gelerek birer tüketim nesnesine dönüşmüştür. Ana akım tüketim eğilimleri ve trendleri kentin mekânsal ve görsel tasarımında etkili olmuştur. Yeni kentsel tasarım ve restorasyon faaliyetleri turistin bakış ve zevklerine göre düzenlenirken bu durum yerel değerlerin yıkılıp veya dönüştürülüp yeniden yapılandırılmasını beraberinde getirmiştir. Eskimiş ve atılmış olduğu düşünülen kent merkezi restorasyon ve tadilatlar eliyle değişirken örneğin tatil kasabası formunda olan bölgelerde yerel ürün ve nitelikler birer tüketim nesnesine/imaajına evrilmiştir. Bu çabaların bir bölümünde tahliye ve yerinden etme uygulamaları hayata sokulurken mekânın soylulaştırılması süreçlerini de yaratmıştır (Urry, 1999; Behar ve Pérouse, 2006).

Küresel kapitalist büyümenin kentliler açısından yarattığı en önemli sonuç ise, kapitalist coğrafi büyümenin doğasına uygun olarak eşitsizliklerdir. Neo-liberal kentleşmenin getirdiği yeni ilişki ve ölçütler mevcut eşitsizliği derinleştiren ve özellikle kentsel toplumsal kesimler içinde ikili bir yapının oluşmasını doğuran bir sınıfsal coğrafya doğurmuştur. Yüksek teknolojiyi kullanmada üstün bilgiye sahip, toplumsalın bilgisine ulaşmada ve yönetiminde yetkin olabilen iş alanlarındaki meslekler yani “uzmanlar” sınıfı emek süreçlerinde belirleyici hale gelmiştir (Castells, 2005; Soja, 2002; Harvey, 2006; Hoşgör-Önger, 1993; Smith, 1997; Öncü ve Weyland, 2005). Soyut emeğe ya da zihin emeğine dayalı işlerde çalışan bu grup için yaygın olarak beyaz yakalılar olarak bilinmektedir. Büro çalışanları başta olmak üzere hizmetler, abnkacılık ve finans gibi sektörlerin masa başı çalışanlarından oluşmaktadırlar. ÇBu grubun altında ise imalat ve üretim sanayinin taşeron firmalarında, merdiven altı işletmelerde çalışanlar, bakım hizmetlileri, enformel sektör ve işlerde güvencesiz/günübirlik olarak çalışanlar ve hizmet sektörünün niteliksiz iş gücü gibi gruplar

vardır. Bu gruplara dahi dahil olmayan geçici-kronik işsizler, evsizler, göçmenler gibi gruplar ise eşitsizliğin en ucunda yer almaktadır (Sibel ve Altan, 2007; Wacquant, 2011; Özgen, 2001; Şenses, 2006).

Kent ve Sınıfsal Eşitsizlikler

Toplumsal kesimler arasındaki eşitsizliklerin artması toplumsal tabakalaşmayı keskinleştirmiştir. Bu bağlamda kentin içinde barındırdığı çelişkiler ve gerilimler eşitsizlikler ve sınıfsal katmanlar bağlamında güvenlik sorunu üzerinden hissedilir biçime bürünmüştür. Güvenlik kentsel ayrışmanın bir tür eksenine dönüşürken emniyette olma hali öne çıkmıştır. Yeni türden güvenlik arayışının bir sonucu ise, toplumsal grupların kendilerine benzeyen kesimler ile içine kapanması ve diğerleri ile kopmasıdır. Kentin fiziki düzenliliğinde de reelize olan bu durum bir anlamıyla kentte ikili bir yapıyı inşa etmiştir. Kentin ikili yapısı, İstanbul'da karşılığını bulduğu biçimiyle, kimi zaman yan yana duran ultra zenginlik formlarıyla derin yoksulluğun yanyana olduğu görünümünü oluşturmuştur. Bahsettiğimiz tehdit algısı ise bu ikili yapı arasına yüksek duvarlar ve korunma önlemlerini bir set olarak çekmiştir.

Yoksulluk bölgelerine yönelik bir tür sınıfsal mevzilenmeyi içeren yeni tanımlama ve adlandırmalar kullanılması kentsel mekânda çeşitli hiyerarşilere yol açmıştır. Kentin kimi alanları toplumun alt kesimlerinin barındığı yerler sosyal patolojinin faili ilan edilmiş, bu semtlerin şiddetin, ahlaksızlığın ve suçun merkezi olduğu iddia edilmiştir. Wacquant (2011), bu durumu marjinalleştirme ve bölgesel damgalama olarak adlandırır ve küresel kapitalizmin krizi nedeniyle ortaya çıkan sonuçları tartışır. 1990'lardan sonra küresel kapitalizmin yaşadığı kriz, başta işsizlik olmak üzere güvencesiz ve süresiz işlerin yaygınlaşmasına yol açmıştır. Yoksulluk-güvencesizleşme koşullarının ona maruz kalanlar yönünde ağırlaşması, refah rejimi ve kamusal artı değer kolektif alana aktarılmasını sağlayan mekanizmalar tahribata uğramıştır. Buna ek olarak yerel-sosyal dayanışma mekanizmalarının da zayıflaması yoksullar aleyhine sonuçlar üretmiştir. İlegal ekonomik yapı ve oluşumlar geleceksiz ve güvencesiz koşullarda yetişen bilhassa genç kuşak üyeleri kendisine çekebilmiştir. Yoksulluk ve istikrarsız bir yaşam ile kendisini idame ettiren bu kesimler içintoplumsal ve mekânsal marjinalleşme kaçınılmaz bir sonuç olmuştur. Bu topluluklar dünyanın çeşitli yerlerinde "ayaktakımı, dışlanmışlar, altsınıf" gibi isimlerle anılırken bu kesimlerin yaşadığı bölgeler kamuoyunda suç ve şiddet ile anılan bölgeler olmuştur.

Yeni liberal kentin ihtiyaçları doğrultusundaki kentsel politikalar ve bu politikaların yürütücüleri kentsel yoksulluğu tahliye edilmesi gerek bir unsur olarak görmüştür. Kentin yeni kentsel tasavvuru kapsamında yapılandırılması faaliyetleri ile yoksulların tahliyesi arasında bağlar vardır. Yönetmelik mekanizmaların yoksulluğu ele alışındaki kurumsal uygulamalar paradigmatik bir değişimden kaynaklanmaktadır. Kentte gerçekleştirilen inşaat ve projeler insan tahliyesine dayanırken yoksullar kentin dışına doğru sürülmüştür (Davis, 2006 ve 2007). Kentsel yoksulluğun, küresel kent olma hedefi doğrultusunda bir engel olarak görülmesi, yerel yöneticilerin kentte homojen sosyo-ekonomik bölgeler oluşturmaya yönelik projelerini arttırdı. Korku iklimi ve yalıtım, yoksul ve dezavantajlı mahallelerde gecekonduların temizlenmesine yardımcı oldu. Kentin tasfiyesi ve tahliyesi, suçla mücadelede dünya çapında hükümetler ve yerel yönetimler tarafından uygulanan temel politikalara dönüşmüştür. Brezilya'nın Sao Paulo kenti bu çerçevedeki temsiliyeti yüksek bir kenttir (Calderia, 1999). Sao Paulo'nun kentsel kırılma tarihleri üç ana dönemden oluşmakta ve 1980'lerle birlikte başlamaktadır. Brezilya'nın 1970'lerden sonra yaşadığı siyasi, iktisadi ve sosyal dönüşüm sonraki döneme karakterini verir. Mekânsal farklılaşma/ayrışma zemininde önceki döneme göre yaşanan değişim, 1980 sonrasında kentsel alanda toplumsal grupların mekânsal olarak birbirlerine yakın olmalarına rağmen mekânsal ve sosyal kopmalarından gelir. Sembolik/reel anlamıyla duvarlar ve güvenlik teknolojilerinin kullanımı, bu güvenliğin bu düzeyde ve bu araçlarla sağlanması bu döneme özgü yeni bir durumdur. 1980'lerin ortalarında başlayan 1990'lı yıllarda hızla büyüyen kentsel kopuş güvenlik arayışı ve tehdit riskleri etrafında şekillenmiş, kentteki tüm yaşama alışkanlıklarını ve biçimlerini etkilemiştir. Sao Paulo örneğinde yaşanan mekânsal parçalanma güvenlik nosyonunun kenti sarmasında kolaylaştırıcı bir rol oynamış; kent merkezinde artan suç, şiddet hadiseleri güvensizlik ve korkuyu artırarak çeşitli korunma stratejilerine yol açmıştır.

Orta sınıflar tarafından ağırlıklı olarak hissedilen korku ve kaygı, orta ve üst orta sınıflarda kentten uzaklaşma eğilimi şeklinde tezahür olmuştur. Kentin çeperine doğru gitmeye başlayan orta-üst sınıflar kapalı yerleşimler aracılığıyla kentten uzaklaşmıştır. Kapalı yerleşimler birbirine benzeyen sınıfsal kompozisyonlardan gelen insanlarca oluşurken, dışarıyla sınırlı bağlantısı olan bu yerlerde yeni bir kamusal oluşur. Güvenlik ve tehdit temelinde yükselen bu kapalı site yerleşimlerinde kimi sembolik görünümün metaforik olmadığı, barikat, duvar, tel örgüler gibi setlerin ayrıştırıcı işlevleri olması bu mekânsal kurguyu yansıtan özellikleridir (Alver, 2007; Akbal-Süalp, 1999; Bilgin, 2006; Kurtuluş, 2005; Sancar, 2007). Korku atmosferinde, bu yerleşimlerde yaşayan nüfus özel güvenlik hizmetlerine başvurmak ya da yeni güvenlik teknolojilerini kullanmak gibi kişisel tedbirlere başvururken tehlike temelinde oluşan bu hal yeni bir kamusal ve iletişim türü ortaya çıkarırken aslında kent idealinden gittikçe uzaklaşmıştır. Kapalı site tipi yerleşimlerde açığa çıkan bu tedbir ve formlar mekânda başka etkiler de yaratmıştır. Kamusal alanın birer mikro formu olan AVM'ler, eğitim ve sağlık kurumları, iş ve çalışma binaları emniyet ve koruma ekseninde inşa edilmiştir. Bu yeni güvenlik mimarisi özellikle hizmet eksenli kentsel büyümenin aktörleri tarafından

sahiplenilmektedir. Dışa kapalı, dışarıyla mesafeli ve sürekli gözetim altında tutulan tasarımlar özellikle yeni ofis kompleksleri ve orta-üst orta kesimlere seslenen alışveriş merkezlerinde uygulanmıştır.

Kentteki güvenlik arayışında iki eğilim belirlemektedir. Orta sınıfların kentten ayrılması, kent merkezinden ve kalabalıktan kaçma arzusu (Bartu, 2001) yeni güvenlik arayışının bir sonucudur. Kentli orta sınıfların toplumdan kendilerini yalıtarak yerleştikleri meskenlerin inşasında başvurulan tasarımlar ile satış ve pazarlama süreçlerinde ortaya çıkan argümanlar irdelendiğinde "güvenilir/güvenlikli alanlar" olmaları tüm bu süreçteki stratejilerinin merkezinde yer alır. Konutlardaki akıllı teknolojiler, özel güvenlik hizmetleri, kamera ve ses kayıtlarının tutulması gibi araç/mekanizmalarla güvenlik bir bütün olarak tasarlanır ve müşterilerine güvende olma hissi bütüncül olarak sunulur. Güvenliğe dair verilen vaatlerin ya da hizmetlerin temel etkisi ise prestijli bir yaşam arayışı ile özleştirilir. Hizmetler listesi içerisinde güvenliği sağlayıcı koşulların çeşitliliği ya da standardı konut satışlarının maliyetine yansırken bu maliyet tüketiciler (satın alanlar) tarafından üstlenilmektedir (Alver, 2007; Öncü ve Weyland, 2005; Kurtuluş, 2005).

Güvenlik hizmetlerinin maliyetli ve prestiji üreten bir kalem olması dolayısıyla güvenlik tedbirleri arasında oluşan bir tür hiyerarşi olduğu söylenebilir. Güvenlik sistemlerinin büyüklüğü, niteliği ve standardı orta sınıfların farklı katmanlarına yönelik olarak alım gücü paralelinde değişmektedir. Sınıf içi katmanlaşmaya paralel biçimde kapalı site sakinlerinin gelir-statülerine göre bazen yalnızca yüksek duvarlara bazen ise yüksek teknolojiye sahip pahalı güvenlik önlemlerine başvurulur. Bu durum kişisel güvenlik arzında da çeşitli hiyerarşilerin oluştuğunu ve bu göstergenin de ayrıştırıcı bir yönü olduğunu ortaya koyar (Bora, 2004).

Şahsi güvenlik arayışının, bir statü aracına dönüştüğü bu süreç aynı zamanda kişisel güvenlik stratejilerinin geliştirildiği, kişiye ya da kuruma özgü olarak yeni güvenlik taktiklerinin yaygınlaştığı bir piyasanın oluşumunu doğurmuştur. Bu şahsileşmiş talep kamusal alanda hakimiyet kurdukça kenti saran güvenlik önlemleri iç içe geçen çemberler gibi büyür. Kentlerde kamusal ve özel alanların özel güvenlik eliyle korunması, elektronik denetim mekanizma ve araçlarının yaygınlaşması, kentlilere ait bilgi ve kayıtların dijital düzlemde kayıt altına alınması gibi gözetim ve denetleme teknikleri ile kentteki tekinsizlik duygusu yeniden üretilmektedir (Davis, 2006). Kameraların sokaklarda yaygınlaşması, giriş ve geçiş sistemlerindeki denetim ve önlemler, kamusal binalar ile iş-çalışma kurumlarında barkod-parmak izi okuyucusu gibi teknikler, cam-kapı ve otomobillerin kurşun geçirmeyen malzemelerden üretimi, kapı ve pencerelere yerleştirilen alarmlar, özel güvenlik şirketleri aracılığıyla satın alınan kişisel koruma hizmetleri kentsel emniyetin sağlanmasında başlıca uygulama ve araçlardır.

Kapalı Yerleşimler: Yeni Güvenlik Talebinin Meskenleri

Neo-liberal kentin derinleştirdiği eşitsizlik kentsel alanda ikili bir görünüm ortaya çıkarırken modern kent düalistik bir görünüm almıştır. Bunun bir ucunda yeni orta sınıflar varken diğerinde marjinalize olmuş yoksullar yer alır. Yeni dünya ekonomisinin finans, bilişim, bankacılık gibi sektörlerinden, ücret ve gelir düzeyleri yüksek, sabit ve güvenceli işlerde yönetsel pozisyonlarda ya da uzman olarak ağırlıklı büyük sermayeleri olan -ulusal- kurumsal firmalarda çalışan küresel bağlantıları olan orta sınıflar (Urry, 1999) aynı zamanda "küresel tüketim kültürü" adı verilen imaj, görüntü ve simge eksenli değerler manzumesinin taşıyıcısıdır (Öncü ve Weyland, 2005). Diğer toplumsal kesimleri ve mekânsal örüntüleri etkileyecek olan tüketim ve davranış alışkanlıkları ile genel toplumsal değerleri-mekânsal kurguyu yönlendirme kapasiteleri vardır. Bu kesimlerin barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları yeni alanlar; barınma işlevinin dışında şehrin içinde var olan diğer öğelerden kendisini yalıtın bir nitelikte kurgulanmaktadır. Şehirde yalıtım kimi zaman kent içinde korunaklı alanların inşası ile kimi zaman ise kent çeperine kaçış ile gerçekleşmektedir. Bu kapalı yerleşimlerde farklı tipte konut sunumları olsa da en önemli özelliklerinden birisi de şehri istila ettiğini düşündüğü ve şehri kirlettiğine inandığı her türlü öğeden kendisini soyutlayarak, içe kapanma eğilimi göstermesidir. Yeni bir kent ve mekânsal kurgu talep eden bu sınıflara yönelik konutların satış ve pazarlamalarında kullanılan dil ve çerçevede hem bu kesimlerin somut taleplerini içerir hem de bu döneme dair kentsel tahayyülün izlerini içinde barındırır (Alver, 2007; Bali, 1999; Bartu, 2001; Kurtuluş, 2005; Pérouse ve Danış, 2005).

Kapalı yerleşimlerin satış-reklam mecralarında, "temiz ve hijyenik bir çevre, farklı olma ve yeni bir yaşam biçimi" gibi vurgular öne çıkar. Kentin güvensiz ve tekin olmadığı en çok hatırlatılan husustur. Bu anlamda güvenlik/güvende olma en önemli vaattir. Yüksek duvarlar, akıllı bina sistemleri, kartlı kapı girişlerin, özel şirketlerden tahsis edilen güvenlik hizmetleri, içinde yer alan müstakil sosyalleşme mekanları (spor alanları, kafeler gibi) ile kentten kaçma ve uzaklaşma fikri cazip kılınır. Ek olarak bu yerleşimlerin doğayla iç içe, sessiz, sınıfsal ve sosyal olarak "seçkin" bir toplulukla komşuluk ilişkilerinin kurulabileceği ve çocuklu aile formuna uygun yerler olduğu da sunum biçimleri arasında yer alır. Bu sunumda yer alan orta-orta üst sınıfların "kentsel alanda artık yaşamın imkansızlığı ve tehlikesi ekseninde özledikleri/hak ettikleri yaşam-konut" gibi ifadeler orta sınıfın yaşam arzularına seslenir. Bu anlamda kapalı site tipi yerleşimlerin varoluş koşulları ötekinin varlığı üzerine kuruludur. Kentte istenmeyen diğer öğelerden- çirkin olandan, gürültü yapandan, kirletenden, kentlileşmemişten- kaçışı ve kurtuluşu vaat eder. Orta-üst orta

sınıfların kendisini sakındığı sosyal kesim, ayrışmanın diğer ayağını oluşturan eski kent yoksulları ve kentsel alanda var olmaya çabalayan marjinal olarak yoksulluğu yaşayan gruplardır.

Bu ikili durum kentlerde, kentsel hayatın bütünü oluşturarak farklı toplumsal kesimlerin birbirine teması bir yana; birbirlerini görmedikleri “yeni” bir doku oluşmaktadır. Mekânsal ayrışmadan, kopmaya doğru evrilen bu süreç; her türlü yaşamsal ve gündelik pratiği de düzenlemektedir. Bu anlamda varsılların kendilerine ait ayrıcalıklı yaşam alanları yarattığı yeni bir sosyo-mekânsal kurgu oluşur. İçeride kapanan/dönen bu mekânsal tahayyül, oraya dahil olamayacak olanları bir yönüyle dışlamaktadır.

Yoksulluğun Temsili Olarak Gecekondu Mahalleleri ve Gecekondu İmajındaki Değişim

Kentsel arazi ve ilişkilerin ticari bir ürün olması ve metalaşması, buna yönelik arz ve talepler doğrultusunda kentteki çeşitli unsur ve bölgelerin anlam ve işlevini değiştirmiştir. Bir dönem öncesinde kent çeperi sayılan bölgelerde var olan gecekondu, kent merkezinde yer alan atıl alanlar, yeni ulaşım ve erişim yolları üzerinde bulunan boş alanlar, 2B arazileri, kamu arazileri, sahil ve kıyı şeritleri, deprem riskine karşı daha güvenilir olan alanlar, şehrin çeperinde yer alan yapılaşmanın ve nüfusun görece seyrek olduğu bakir araziler, finans ve iş merkezlerinin yoğunlaştığı birbirleriyle içsel bir bağ oluşturarak değerlendirilmekte ve dönüşmektedir. Kentsel mekânın kullanım ve yerleşim haritasının yeniden biçimlendirilmesi yatırım fırsatları, karlılık marjları, sermayenin cazibe merkezi olma hedefi gibi serbest piyasa kriterlerine dayanmıştır.

Kentsel alanda uygulanan dönüşüm ve yeniden yapılandırma faaliyetleri bir bütün olarak bu odakların değişimini ve farklılaşmasını öngörmekle birlikte, ilk olarak gecekondu bölgelerinin tasfiyesini ve kent merkezinde bulunan atıl alanların yenilenmesini içermiştir. “Kentsel dönüşüm-yenilenme ve yapılandırma projelerinin” hâkim olduğu süreç 2000’li yıllardan sonra kademeli olarak, başta İstanbul olmak üzere, birçok kentte uygulanmıştır. Kentsel dönüşüm politikaları olarak adlandıracağımız yıkım ve inşaa faaliyetlerinin en önemli gerekçesi Türkiye’deki çarpık ve plansız kentleşme olarak gösterilmiştir. Bir devlet politikası olarak hayata geçen yıkım ve inşaa faaliyetleri, çarpık ve plansız kentleşmeye karşı kentin fiziki mekânında gerçekleşen büyük bir inşaa faaliyeti olarak hayat bulmuştur (Kaya, 2014). Kentsel dönüşüm kapsamında ilk olarak gecekondu bölgeleri ve gecekonduların yıkımı/dönüşümü planlanmıştır. Türkiye’nin sosyal ve siyasal algısında bir dönem öncesinde olumlu ve naif bir temsiliyete sahip olan “gecekondu/gecekondu” imgesi değişmiş, dönüşüm politikaları bu bağlamda gecekonduyu yeni bir güvenlik-tehdit merkezi olarak sunmaktadır.

Türkiye kentleşmesinde 1950’lerden bu yana var olan gecekondu ve gecekondu imgesi 2000’li yıllarla birlikte ortaya konan kentsel politikalar gereğince tutum yeniden sorgulanır ve tanımlanır hale gelmiştir. Uzun yıllar yoksulluğun, göçün, çaresizliğin, sıcak ve samimi ilişkilerin, fakir ve naif vatandaşların temsili olarak anılan gecekondu ve gecekondu alanları özellikle son dönemde olumsuz nitelikle anılmaktadır. Siyasal ve sosyal alanda gecekondu ve gecekonduyun sorunlarından, gecekondu sorununa doğru evrilen bir değişim yaşanmıştır. Gecekondu ve gecekondu; çarpık kentleşmenin, plansızlığın ve kent mekânındaki fiziksel ve sosyal kirliliğin temel müsebbibi olarak sunulmaktadır. Gecekondu alanlarına ilişkin geliştirilen temel söylem sağlıklı, altyapısız, şehir görüntüsüne uymayan konut örüntüleri olduğu yönündedir; gecekondu ise aynı söylem içerisinde işgalci, bedavacı ve suçlu olarak, gecekondu kültürü ise geri kalmışlığın ve köylülüğün temsilcisi olarak yer almaktadır (Erman, 2004; Erder, 2001; Şenyapılı, 2006; Şenyapılı, 2004; Şengül, 2001).

Gecekondu imgesi ve gecekondu alanları, eş zamanlı olarak kent mekânında açığa çıkan başka sorunları içinde barındıran, besleyen ve büyüten yerler olarak tanımlanmaktadır. Kentsel dönüşümle yıkılan ya da yıkılması projelendirilmiş bölgelerde bu bölgeler “asayiş ve güvenlik sorunu olan, yasadışı faaliyetlerin ve suçun hâkim olduğu, düzensizliğin ve çarpık ilişkiler barındıran, metruk ve izbe binalarla dolu mekanlar”dır. Gecekondu alanları ve gecekondu suçun, işgalciliğin, tekin olmayan mekânın, kirliliğin, düzensizliğin yaşandığı yer olarak tanımlanırken; bu alanlarda yaşayan gecekondu kültürel, yaşamsal ve sosyal pratikleriyle köylülüğün, geri kalmışlığın, kente ayak uyduramamanın temsilcisi ve medeni/modern olanın önündeki en büyük engel olarak var olmaktadır. Kentsel dönüşümle projelendirilen yeni yerleşim merkezleri ise; modern, yaşanabilir, sağlıklı kent tasviri ile idealize edilmektedir. Kentsel dönüşümün temel hedefinin çağdaş kentler yaratmak olduğu, planlı yapılaşmanın böylelikle sağlanabileceği yasa hazırlayıcılar tarafından dillendirilmektedir. Gecekonduya ilişkin söylemde açığa çıkan dışlayıcı ve suçlayıcı dil, kentsel dönüşüm projelerinin hayata geçme-geçmeme ihtimali karşısında açık, katı ve net bir tutumla ortaya konmuştur (Kaya, 2014). Nihai olarak kentsel dönüşüm ve yapılandırma faaliyetleri kapsamında ortaya konan politikalar, dönüşüme konu olan ve çoğu aynı zamanda kent yoksullarının ikame alanları olan mahallelerde nüfusun yer değiştirmesini zorlamakta ve mevcut ilişkileri ile pratikleri üzerinde baskılanmalar yaratmaktadır. Kentsel sınıfsal coğrafyanın dağılımı açısından ise yoksulluğun ve yoksulların kentten uzaklaştırılması, yerinden edilmesi ve tasfiyesi anlamına gelmektedir.

SONUÇ

Neo-liberal dönemle birlikte, güvenlik kavramının güncel yaşamdaki karşılığı ve kapsayıcılığı farklı düzlemlerde yeniden vücut bulmaktadır. Güvenlik olgusunun uzamsal bir boyutta yeni anlamlar kazanması ve mekânda - dolayısıyla güncel yaşamsal pratiklerde- kendisini ürettiği oluşu bu dönemin güvenlik eksenli toplumsal ilişkilerini güçlü bir şekilde belirlemektedir. Bir yandan finansal ve ticari süreçlere ilişkin riski göze almanın kaçınılmazlığı vurgulanırken; diğer taraftan sigortacılık, özel güvenlik ve korunma sistemleri, özel sağlık ve emeklilik sistemleri ile sürekli ve taze kılınan korku aracılığıyla korunaklı yaşamlar övülmektedir.

Kapitalizmin “üretim” yerine; “tüketim, dolaşım ve enformasyon” alanları üzerine inşa olması ve kendisini bu alanlar aracılığıyla yaygınlaştırması; kentlerin sermaye birikim sürecindeki işlevlerinin ve anlamlarının farklılaşmasına neden oldu. Kenttsel alan ve birikimin tek başına bir rant değeri haline gelmesiyle, sınıflı toplumsal sistemde devingenliği, hareketi, eşitsizlikleri, ayrışmayı temsil eden kentin, daha karmaşık ve parçalı bir silüete bürünmesine yol açtı. Buna koşut olarak dünya düzleminde kenttsel mekânda yeniden inşa ve yıkım faaliyetleri ile kentlerin sınıfsal coğrafyası yeniden organize oldu. Bu yeni görünüm, güvenceli-ımtiyazlı toplumsal sınıflar ile güvencesizler arasında bir mekânsal ayrışma şeklinde biçimlenirken güvencelilerin güvenlik ihtiyacı talepleri bu ayrışmada önemli bir eksen oldu.

Toplumların hissettiği genel güvensizlik hissi, kenttsel mekânda yeni denetim pratiklerinin ve koruma mekanizmalarının ortaya çıkmasına yol açtı. Kentin şiddet ve suçla birlikte anılan bir mekâna dönüşmesi kamusal ve özel alanda arttırılan güvenlik önlemlerinin de gerekçesi oldu. Kentte ortaya çıkan bu gerginlik ve güvensizlik duygusu, kent ideali çerçevesinde bir arada ve ortak yaşama kültürünü önemseyen yaklaşımı çözmektedir. Güvensizlik, tehlike ve korku nosyonları kentlerin gözetim ve denetim politikalarını belirlemektedir. Bu politikaların önemli bir niteliği ise kişisel güvenlik arzından besleniyor olmasıdır. Kişisel güvenlik talebi, özel güvenlik strateji ve araçlarını yaygınlaştırdığı gibi kişi ya da bazı toplumsal grupları diğerlerinden yalıtır. Ayrıca bu talebe erişenler ve erişmeyenler arasında bir statü ve erişim farkı oluşmaktadır.

Bu tablonun sonucu olarak kenttsel alana dair kurulan “idealler” parçalanmaktadır. Şehir karşıtı söylem yaygınca kullanılarak, özellikle şehir merkezinin bir cehenneme dönüştüğü imasını sıklıkla üretmektedir. Kent coğrafyasındaki bazı bölgeler sorunlu yahut kusurlu alanlar olarak işaretlenmekte, bazı gruplar ise sosyal patolojinin failleri biçiminde yeniden tanımlanmaktadır. Bu durum sosyo-mekânsal ayrışmayı beslemekte ayrıca biçimsel veya simgesel olarak bireysel- toplumsal bellekte toplumsal gruplara ya da mekânlara dair yeni imajlar oluşmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akay, A. (2001). Devlet, Şiddet, Sefalet. F. Gümüšoğlu (Dü.) içinde, 21.Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan (s. 353-358). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Akbal-Süalp, Z. (1999). Mevzini Savun Diyor Sefil Fare. Birikim Dergisi (123), s. 76-82.
- Alver, K. (2007). Steril Hayatlar. Ankara: Hece Yayınları.
- Aslan, Ş. (2007). Kentin Sahibi Olanları Güvenlik Kaygısı Her Dönemde Kentin Mekânsal Yapısına Yansır. Evrensel Kültür Dergisi (184), s. 72-78.
- Bal, M. A. (2003). Modern Devlet ve Güvenlik (1. b.). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Bali, R. (1999). Çılgın Kalabalıktan Uzak. Birikim Dergisi (123), s. 35-46.
- Bartu, A. (2001). Kenttsel Ayrı(ş)ım: İstanbul'daki Yeni Yerleşimler ve Kemer Country Örneği. F. Gümüšoğlu (Dü.) içinde, 21.Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan (s. 145-149). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bauman, Z. (1996). Yasa Koyucular ve Yorumcular (1. b.). (K. Atakay, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Behar, D., & Pérouse, J.-F. (2006). Giriş. D. Behar, & T. İslam (Dü.) içinde, İstanbul'da Soylulaştırma. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bilgin, İ. (2006). Metropol ve Şiddet. F. Gümüšoğlu (Dü.) içinde, Terör, Şiddet ve Toplum, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bora, T. (2004). Özel Güvenlik ve Polis Toplum. Birikim Dergisi (178).
- Calderia, T. P. (1999). Sao Paulo'da Yeni Mekânsal Ayrışma: Duvarlar İnşa Etmek. Birikim Dergisi (123), s. 87-96.
- Castel, R. (2004). Sosyal Güvensizlik (1. b.). (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Castells, M. (2005). Ağ Toplumunun Yükselişi (1. b.). (E. Kılıç, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Chomsky, N. (2003). *Dünya Düzeni: Eskisi Yenisi* (2. b.). (A. Çakıroğlu, & t. Birkan, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Davis, M. (2006). *City of Quartz*. New York: Verso.
- Davis, M. (2007). *Gecekondu Gezegeni*. (G. Koca, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Deborah, J. (2007). *Yoksulluk ve Bölüşüm: Yeniden mi Neoliberal Gündemde?* A. Saad-Filho, & D. Johnston (Dü) içinde, *Neoliberalizm Muhalif Bir Seçki*. İstanbul: Yordam Yayınları.
- Erder, S. (2001). *Ümraniye*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erman, T. (2004). *Gecekondu Çalışmalarında 'Öteki' Olarak Gecekondu Kurguları*. *European Journal of Turkish Studies* [Online] (1). doi: <https://doi.org/10.4000/ejts.85>
- Ersan, O. (1996). *Kentin Değişen Anlamı*. *Birikim Dergisi* (86-87).
- Gambetti, Z. (2007). *Linç Girişimleri, Neo-liberalizm ve Güvenlik Devleti*. *Toplum ve Bilim* (109), s. 7-34.
- Harvey, D. (2003). *Sosyal Adalet ve Şehir* (1. b.). (M. Morali, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2006). *Postmodernliğin Durumu* (4. b.). (S. Savran, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Hoşgör-Önger, T. (1993). *Teknoloji ve Emek: Bir Öncü Çalışma*. *Toplum ve Bilim Dergisi* (56).
- Kaya, E. (2008). *1980 Sonrası Dönemde Kentsel Alanda Değişen Güvenlik Anlayışı: Özel Güvenlik Üzerine Bir İnceleme*. Kocaeli Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, E. (2014). *Söylemde Kentsel Dönüşümü İnşa Etmek*. Ç. O. Aysun Koca (Dü.) içinde, *Kentleri Savunmak*. Notabene Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2005). *Bir "Ütopya" Olarak Bahçeşehir*. H. Kurtuluş (Dü.) içinde, *İstanbul'da Kentsel Ayrışma: Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar* (s. 77-126). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2005). *İstanbul'da Kapalı Yerleşmeler: Beykoz Konakları Örneği*. H. Kurtuluş (Dü.) içinde, *İstanbul'da Kentsel Ayrışma: Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar* (s. 161-186). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2007). *Neo- Liberalizmin Yükselen Piyasalarında Kentsel Toplumsal Ayrışma ve Dışlanmanın Bir Aracı Olarak "Güvenlik" Söylemi*. *Evrensel Kültür Dergisi* (184), s. 180-187.
- Meriçli, A. (2007). *Özel Güvenlik Hizmetlerinin Doğuşu ve Özel Güvenliği Gerektiren Faktörler*. 1. Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu Arşivi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları. Temmuz 01, 2020 tarihinde <http://ozelguvenlikkongresi.com/arsiv/2004.asp?kategori=&sayfa=1>. Adresinden alındı
- Mumford, L. (2007). *Tarih Boyunca Kent: Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*. (G. Koca, & T. Tosun, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Neocleous, M. (2006). *Toplumsal Düzenin İnşası: Polis Erkinin Eleştirel Teorisi*. (A. Bekmen, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Öktem, B. (2005). *Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekânı Dönüştürmedeki Rolü: Büyükdere-Maslak Hattı*. H. Kurtuluş (Dü.) içinde, *İstanbul'da Kentsel Ayrışma: Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Öncü, A., & Weyland, P. (2005). *Giriş: Küreselleşen Kentlerde Yaşam Alanı ve Toplumsal Kimlik Mücadeleleri*. A. Öncü, & P. Weyland (Dü) içinde, *Mekân, Kültür, İktidar: Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler* (L. Şimşek, & N. Uygun, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özgen, N. (2001). *Kentte Yeni Yoksulluk ve Çöp İnsanları*. *Toplum ve Bilim Dergisi* (89), s. 7-22.
- Pérouse, J.-F., & Daniş, A. (2005). *İstanbul'da Güvenlikli Siteler*". *Toplum ve Bilim Dergisi* (104), s. 92-123.
- Sancar, N. (2007). *Kentin Güvenliği*. *Evrensel Kültür Dergisi* (184), s. 65-69.
- Sibel, Y., & Altan, A. (2007). *Geri Dönüşümün Görünmeyen Yüzü: Sokak Toplayıcılarının İş ve Yaşam Koşulları Üzerine Bir Değerlendirme*. *Toplum ve Bilim Dergisi* (108), s. 206-239.
- Smith, N. S. (1997). *"Gentrification, the Frontier and the Restructuring of Urban Space"*. S. S. Fainstein, & S. Campell (Dü) içinde, *Readings in Urban Theory*. Blackwell Yayınları.
- Soja, E. (2002). *Postmetropolis Üzerine Altı Söylem*. (B. Duru, & A. Alkan, Çev.) Ankara: İmge Yayıncılık.

- Şen, B. (2005). Soylulaştırma: Kentsel Mekânda Yeni Bir Ayrışma Biçimi. H. Kurtuluş (Dü.) içinde, İstanbul'da Kentsel Ayrışma: Mekânsal Dönüşümde Farklı Boyutlar, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Şen, B. (2007). Güvenlik İçinde Soylulaştırmaya Doğru. Evrensel Kültür Dergisi (184), s. 69-72.
- Şengül, T. (2001). Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçleri Üzerine Yazılar. İstanbul: İstanbul: WALD Demokrasi Kitaplığı, 2001.
- Şenses, F. (2006). Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenyapılı, T. (2004). Baraka'dan Gecekonduya. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şenyapılı, T. (2006). Gecekondu Olgusuna Dönemsel Yaklaşımlar. A. Eraydın (Dü.) içinde, Değişen Mekân: Mekânsal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003 (s. 84-122.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Urry, J. (1999). Mekânları Tüketmek. (R. G. Ögdüt, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Wacquant, L. (2011). Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi. (M. Doğan, Çev.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.